ALEKSIEJUS LUCHTANAS

ŽVALGOMIEJI TYRIMAI KERNAVĖJE, DRAUSTINIO RIBOSE, SEMENIŠKIŲ KAIMO APYLINKĖSE 2000 METAIS

VILNIUS, 2001

Kultūros paveldo centro archyvas
Fondo Nr. 39
Aprašo Nr. 1
Saug. vien. Nr. 749

TURINYS

Įžanga	*2*
Šurfų aprašymas	*2*
Išvados	*5*
Radinių sąrašas	*6*
Foto nuotraukų, iliustracijų ir brėžinių sąrašai	*8*
Foto nuotraukos	*9*
Individualių radinių iliustracijos	*13*
Brėžiniai	*14*
Programa (kopija)	*17*
Leidimas (kopija)	*19*

IŽANGA

2000 m. VU archeologinė ekspedicija (vad. A. Luchtanas) vykdė žvalgomuosius tyrimus Semeniškių kaimo apylinkėse. Leidimas Nr. 130, išduotas 2000 07 20 Kultūros vertybių apsaugos departamento, pagal MAK patvirtintą "Žvalgomųjų archeologijos tyrinėjimų Kernavėje privačioje valdoje 2000 metais" programą (2000 07 12). Žvalgomieji tyrimai vyko ne paminklinėje teritorijoje, pil. S. Batkovskio privačioje valdoje (brėž. 1, nuotr. 1, 2). Tyrimai buvo susiję su numatoma šioje vietoje arklidžių su pagalbiniais pastatais statyba. Tyrimus užsakė ponas S. Batkovskis. Buvo žvalgoma būsimų statybų teritorija, esanti pirmos antsalpinės Neries terasos gilumoje, ketvirtosios terasos papėdėje, apie 70m į PR nuo Kernavės rezervato ribos. Šioje vietoje esančioje pievoje, kuri anksčiau buvo ariama, tarp dviejų deliuvinės kilmės liežuvių, yra drėgna įduba. Kas 20m buvo iškasta dešimt 2x2m dydžio šurfų, išplečiant vieną iki 4x4m dydžio. Viso ištirta 52m^2. Prieš pradedant kasinėjimus visa valdos teritorija (83085m^2) buvo žvalgoma su metalo ieškikliu. Paviršiuje surastas tik vienas neabejotinas XIV a. radinys - geležinė pentino žvaigždutė. Taip pat surasti neaiškios chronologijos du geležiniai uknoliai, plokščias ylos pavidalo dirbinys bei dvinarių žąslų dalis (pav. 1). Likusieji radiniai - butelių kamščiai, patrankų sviedinių skeveldros ir kitoks metalo laužas priklauso XX amžiui.

Radiniai registruoti metrika "S'2000, Šurfo Nr., Inv. Nr."

Brėžinių, radinių ir foto nuotraukų autorius A. Luchtanas. Tyrimų metu surasti archeologiniai radiniai, brėžinių originalai bei foto negatyvai perduoti Kernavės Valstybiniam istorijos ir archeologijos rezervatiniam muziejui.Užbaigus tyrimus, visi šurfai buvo užkasti ir užvelėnuoti.

ŠURFŲ APRAŠYMAS

(Brėž.2, 3, nuotr. 3 - 10)

Šurfas Nr. 1. Šurfas buvo kasamas centrinėje dalyje numatytos užstatyti teritorijos. Viršutinis sluoksnis - velėna - 10 - 15cm storio. Po velėna 20 - 25cm

storio armens sluoksnis. Nuo 30 - 35cm gylio prasideda durpė su smėliu. 60cm gylyje 3 - 5cm storio smėlio juostelė, dar giliau durpė, o 80cm gylyje prasideda šlynas. Kultūrinio sluoksnio neaptikta. Velėnos sluoksnyje surasta viena žiesto puodo ir viena lipdyto grublėtu paviršiumi puodo šukelė.

Šurfas 2. Šurfas buvo kasamas 20m į rytus nuo šurfo Nr. 1, arčiau miško, aukštesnėje sklypo dalyje, ketvirtosios terasos papėdėje. Velėna 10 - 12cm storio, po velėna 20cm storio armens sluoksnis, 30cm gylyje pilkas permaišytas smėlis, giliau 30 - 35cm storio baltas deliuvinis smėlis, 70cm gylyje 10cm storio senasis palaidotas paviršius be žmogaus veiklos pėdsakų. Dar giliau baltas labai kietas įžemio smėlis. Kultūrinio sluoksnio neaptikta. Paviršiuje surasta viena geležies gargažė.

Šurfas Nr. 3. Šurfas buvo kasamas 20m į šiaurę nuo šurfo Nr. 2. Velėna 10cm storio, po velėna 20 - 25cm storio armens sluoksnis. Giliau 30cm storio durpė su smėlio intarpais, dar giliau, nuo 60 - 65cm prasideda šlynas su smėliu. Kultūrinio sluoksnio neaptikta. Velėnoje surasta viena glazūruoto puodo šukelė.

Šurfas Nr. 4. Šurfas buvo kasamas 40m į šiaurę nuo šurfo Nr. 1. Velėna 10 - 12cm storio, po velėna 25 - 30cm storio armens sluoksnis. 40cm gylyje 20cm storio durpės sluoksnis, po durpe baltas smėlis su šlynu. Kultūrinio sluoksnio neaptikta. Po velėna, armens sluoksnyje surastos šešios vėlyvų žiestų puodų šukės ir šių dienų lenktinis peiliukas.

Šurfas Nr. 5. Šurfas buvo kasamas 40m į vakarus nuo šurfo Nr. 1. Velėna 10cm storio, po velėna 20 - 25cm storio armens sluoksnis. Giliau prasideda baltas drėgnas priemolis. Kultūrinio sluoksnio neaptikta. Po velėna, armens sluoksnyje surastos dvi vėlyvų puodų šukės - žiesto ir lipdyto bei dvi geležies gargažės.

Šurfas Nr. 6. Šurfas buvo kasamas 18m į pietus nuo šurfo Nr. 1. Velėna 10cm storio. Po velėna 15 - 20cm storio armens sluoksnis. Giliau 10 - 15cm storio

pilkas sąnašinis smėlis. 35cm gylyje prasideda kultūrinis sluoksnis. Jis tamsus, drėgnas, visiškai vienalytis be jokių juostų, su smulkiais degėsiukais ir nedidelėmis geležies gargažėmis (14 fragmentų). Sluoksnyje be gargažių buvo tik 4 grublėtų puodų šukių nuotrupos. Sluoksnio storis 30 - 35cm. Po juo įžemis - lengvas priemolis.

Šurfas Nr. 7. Šurfas buvo kasamas 20m į šiaurę nuo šurfo Nr. 1. Velėna 10 - 12cm storio, po velėna 30cm storio durpės sluoksnis, giliau šlynas. Kultūrinio sluoksnio neaptikta. Archeologinių radinių nerasta.

Šurfas Nr. 8. Šurfas buvo kasamas 20m į vakarus nuo šurfo Nr. 1. Velėna 10cm storio, po velėna 20cm storio durpingas armens sluoksnis, 30cm gylyje šlynas. Kultūrinio sluoksnio neaptikta. Archeologinių radinių nerasta.

Šurfas Nr.9. Šurfas buvo kasamas 40m į vakarus ir 20m į šiaurę nuo šurfo Nr. 1. Velėna 10cm storio, po velėna 25cm storio armens sluoksnis, 35 - 40cm gylyje baltas smėlis. Kultūrinio sluoksnio neaptikta. Velėnoje rastas XVa. (?) žiesto puodo pakraštėlio fragmentas, molio tinko gabalėliai, titnago skeltės nuolauža.

Šurfas Nr.10. Šurfas buvo kasamas 30m į pietus nuo šurfo Nr. 1. Aptikus kultūrinį sluoksnį išplėstas šiaurės ir vakarų kryptimi iki 4x4m dydžio. Nuėmus 10 - 12cm storio velėną, prasidėjo 20cm storio armens sluoksnis, dar giliau 18 - 20cm storio pilkas sąnašinis smėlis. Kultūrinis sluoksnis buvo pasiektas 50 - 55cm gylyje nuo paviršiaus. Sluoksnis storėjo pietų ir vakarų kryptimis, jo bendras storis apie 0,5m. Kaip ir šurfe Nr. 6 sluoksnis labai vienalytis, be intarpų. Jame įvairiausiame gylyje pasitaikė kaip visai smulkios, taip ir gana stambios geležies gargažės. Viso surinkta beveik 6kg.70 ir 82cm gylyje aptikti du akmenys. Vienas nedidelis, kitas 40x26x24cm dydžio. 85 ir 95cm gylyje pastebėtos dvi tamsesnės žemės sjuostos, tarsi dviejų, gulėjusių stačiu kampu, rąstelių žymės. Ilgesnė juosta buvo apie 1,7m ilgio, 0,1 - 0,15cm storio. Jokių kitų konstrukcijų sluoksnyje nebuvo, kaip nerasta

ir keramikos bei gyvulių kaulų. Pačioje viršutinėje sluoksnio dalyje buvo 4 smulkios lipdytų grublėtų (?) puodų šukių nuotrupos bei neaiškaus puodo fragmentėlis. Įžemis - smėlis su šlynu, pasiektas 90 - 100cm gylyje. Įžemyje buvo ovalo pavidalo 0,7x0,4m dydžio 0,2m gylio duobė, užpildyta kultūriniu sluoksniu be jokių radinių.

IŠVADOS

1. Žvalgomųjų archeologijos tyrinėjimų Kernavėje privačioje valdoje metu iškasta 10 šurfų, bendras tirtas plotas 52m^2.
2. Šurfuose Nr. 1 - 5, 8, 9 kultūrinis sluoksnis neaptiktas.
3. Labiausiai nutolusiuose į pietus šurfuose Nr.6 ir praplėstame iki 16m^2 šurfe Nr. 10 po 0,5m storio deliuvinėmis sąnašomis aptiktas iki 0,4m storio riebus juodas kultūrinis sluoksnis. Sluoksnyje aptikta tik degėsių bei daugiau kaip 6kg įvairiausio dydžio geležies gargažių. Galima manyti, kad susidurta ne su gyvenviete, o su gamybine zona. Atrodo ji bus susijusi su už 190m į vakarus Kernavėlės upelio kairiajame krante vingyje esančia Semeniškių senovės gyvenviete (A 1483). Ji preliminariai datuojama I tūkst. po Kr. viduriu.
4. Kultūrinis sluoksnis prasideda apie 30m į P nuo numatomos statyti arklidės kiemo. Kadangi šioje vietoje jokių statybų bei žemės darbų nenumatoma, o sluoksnis išlikęs po 0,5m storio sąnašomis, sunaikinimo pavojus negresia net ariant.
5. Aptiktas archeologinis objektas iki šiol buvo nežinomas, tad ateityje tikslinga nustatyti jo teritoriją ir įtraukti į registrą.

doc. dr. Aleksiejus Luchtanas

RADINIŲ SĄRAŠAS

1. Pentino žvaigždutė su 8 spygliais. Geležis. 37x37x3mm. Lauko paviršiuje.
2. Žąslų dvinarių (?) fragmentas. Masyvus kandiklis su viena grandimi. Geležis. 85x12xmm., grandis 56mm skersmens. Lauko paviršiuje.
3. Ylos pavidalo dirbinys, suplotu storasieniu galu. Geležis. 122x6x5mm. Geležis. Lauko paviršiuje.
4. Svarstyklių (?) svarelis, lietas dviguboje formoje, rutulio pavidalo, su kepurėle viršuje. Alavo - švino (?) lydinys. 14x17mm. Lauko paviršiuje.
5. Gremžtukas - grandukas iš nuoskalos. Perdegęs. Titnagas su balkšva patina, aptrintas. 33x23x8mm. Lauko paviršiuje.
6. Skeltė trapecinio pjūvio, nulaužta. Titnagas su balkšva patina. 15x10x3mm. Šurfas Nr. 9, po velėna.
7. Dirbinio (kirvelio, kalto) su šlifavimo žymėmis, nuoskala. Titnagas su melsva patina. 30x18x4mm. Šurfas Nr. 10, armens sluoksnyje, 35cm gylyje.

Eil. nr.	Puodo dalis			Išmatavimai		Rūšis				Gamybos būdas		Ornamentas							Fragmentų skaičius		Priemaišos			Forma**	Radimo aplinkybės				Pastabos
	pakraštėlis*	sienelė	dugnas	skersmuo	stambus fragm.	brūkšn.	grubiėt.	lygi	gnaibyt.	lipdytinė	žiesta	bangelė	horizont. linijos	volelis	duobutės	įkartos	ženklai	gnaibyt.	lizdas	smulkūs neregistr.	grūstas granitas	smėlis	organika		plotas	kvadr.	duobė	sluoksnis ar gylis	
1	+										+										+				1				
2		+					+			+											+				1				
3			+								+											+			3	glazūra			
4											+											+			4	gsa			
5		+	+								+											+			4				
6-9		+									+		+									+			4				
10	+										+											+			5				
11		+						+?		+											+				5				
–		+					+													4	+				6				
12	+										+		+			+						+			9				
13		+									+?	+?				+?					+				10				
–		+					+?			+										4	+				10				

FOTONUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. Žvalgomieji tyrimai S. Batkovskio valdoje. Vaizdas iš P.
2. Žvalgomieji tyrimai S. Batkovskio valdoje. Vaizdas iš V.
3. Šurfas Nr. 1.
4. Šurfas Nr. 2.
5. Šurfas Nr. 3.
6. Šurfas Nr. 4.
7. Šurfas Nr. 5.
8. Šurfas Nr. 6.
9. Šurfas Nr. 7.
10. Šurfas Nr. 8.
11. Šurfas Nr. 9.
12. Šurfas Nr. 10, praplėstas iki $16m^2$.

ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

1. Individualūs radiniai. Numeracija piešinyje atitinka radinių sąrašo numeraciją.

BRĖŽINIŲ SĄRAŠAS

1. Situacijos planas. M 1:2000.
2. Šurfų sienelių pjūviai. M 1:20.
3. Šurfų sienelių pjūviai. Šurfo Nr. 10 planas. M 1:20.
4. Sutartiniai ženklai.

1

2

3

4

5

6

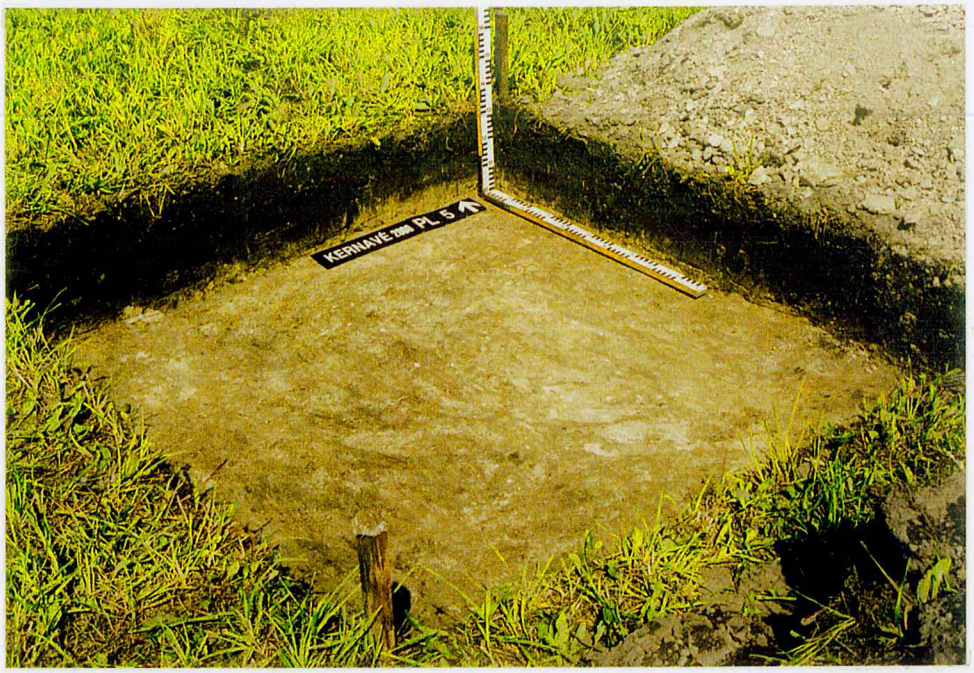

7

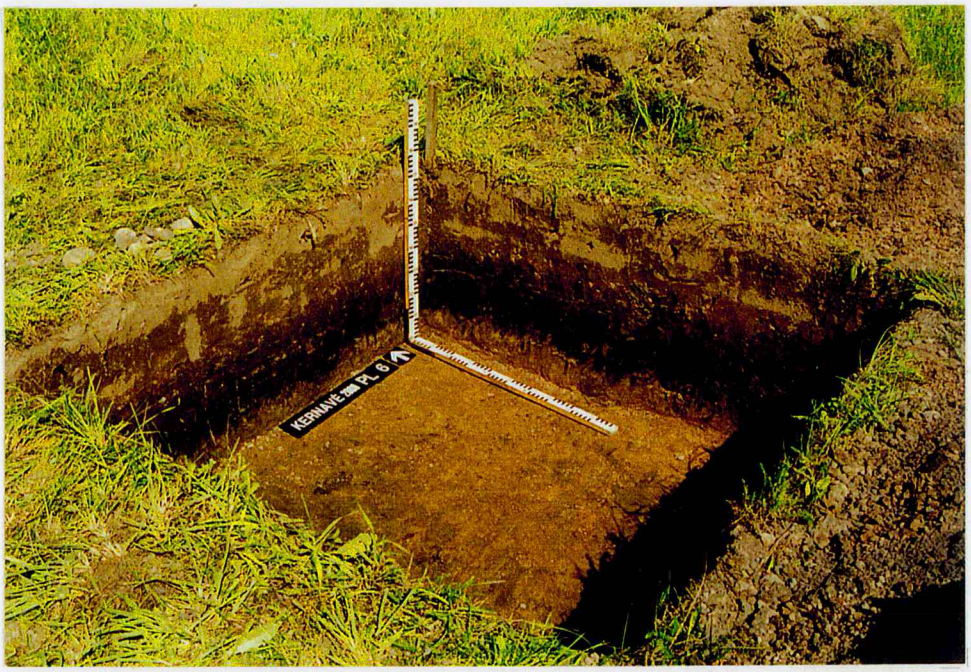

8

9

10

11

12

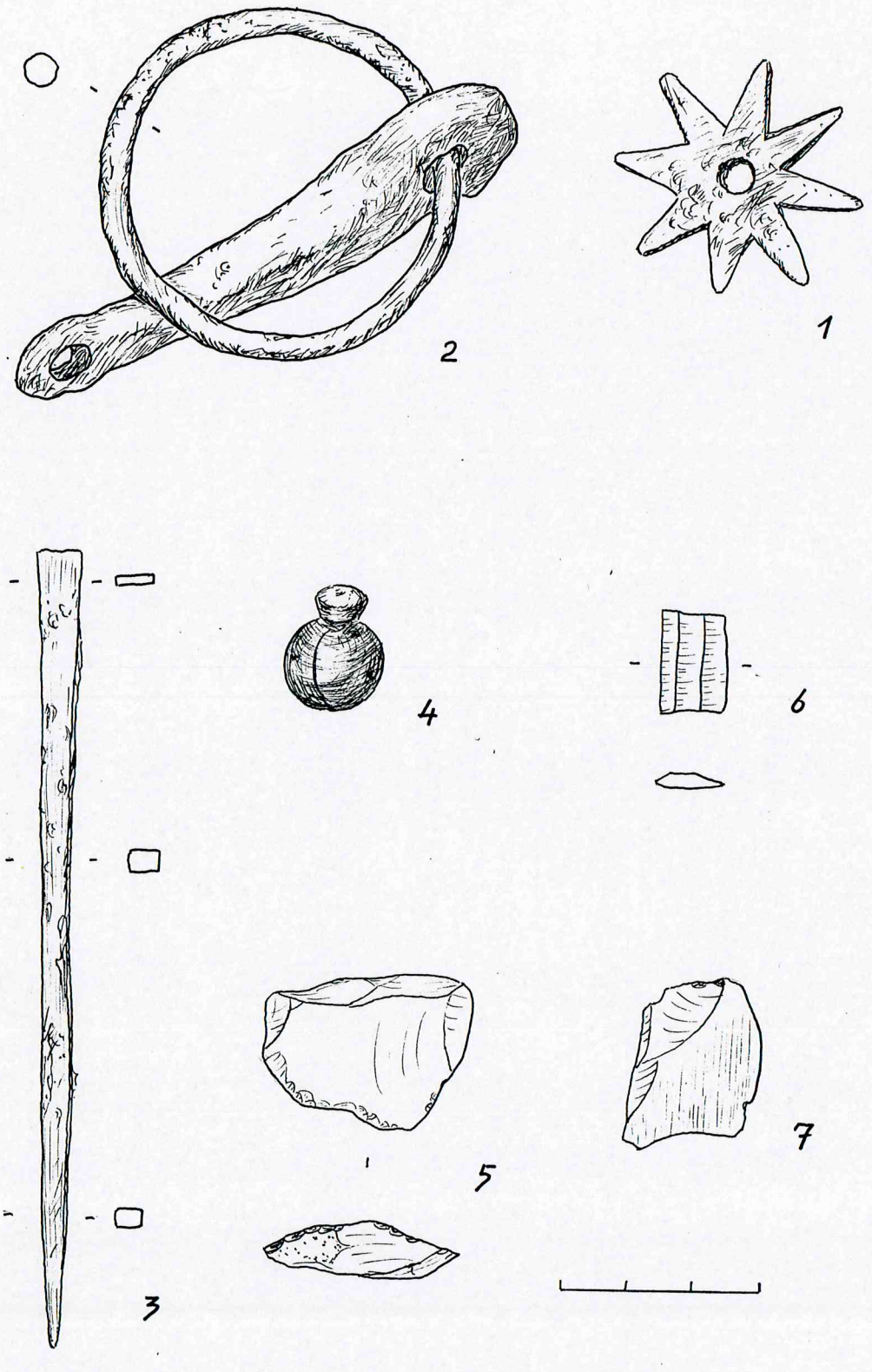
2
1
4
6
3
5
7

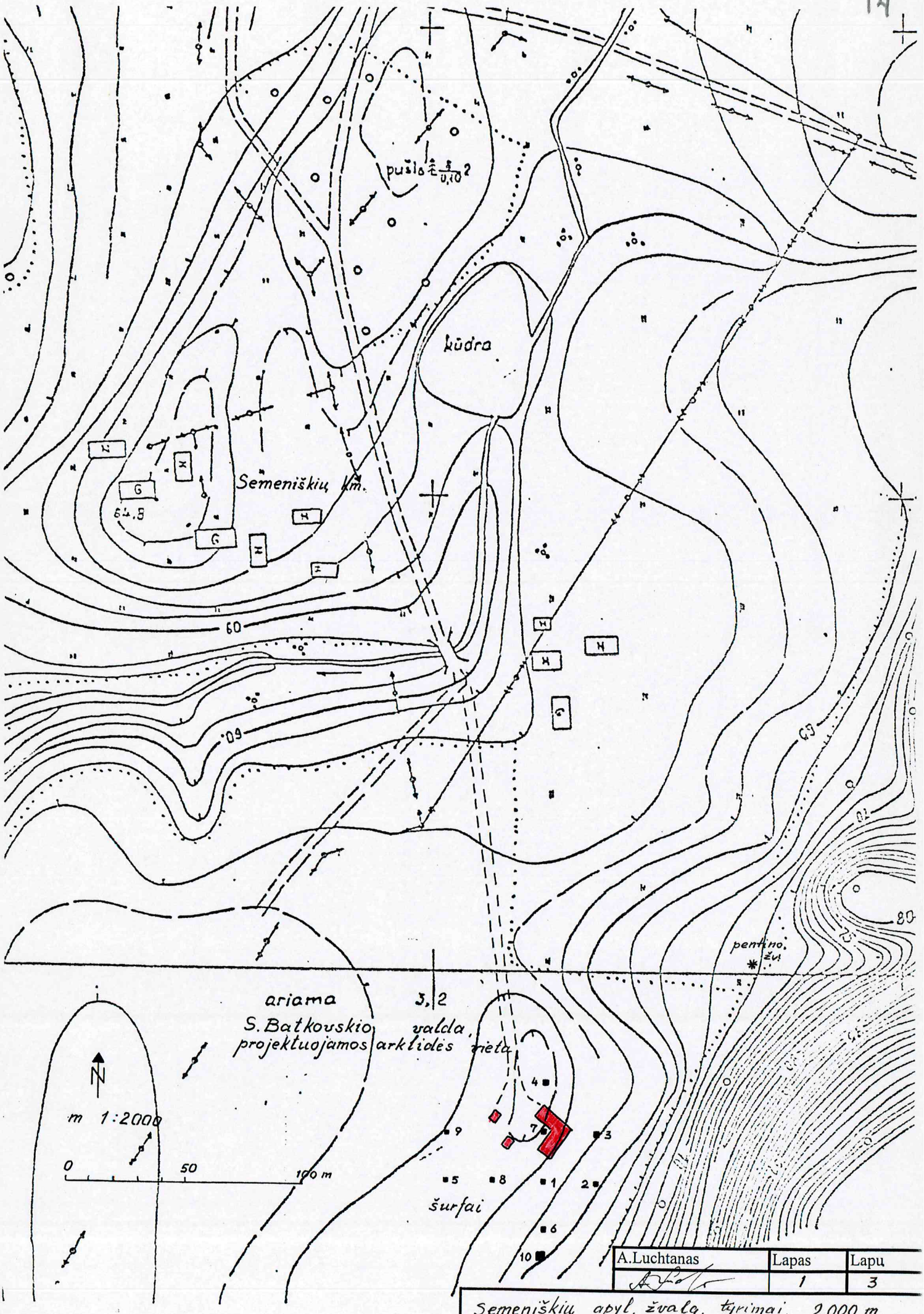

A.Luchtanas	Lapas	Lapų
	1	3

Semeniškių apyl. žvalg. tyrimai. 2000 m

š.

r.

0

0,5 m

šurfas 9

š

0

0,5

1 m

N

šurfas 10

-82

-70

-85

-95

v.

r.

p.

Archeologas	A.Luchtanas	Lapas	Lapų
		3	3

Semeniškių apyl. žvalg. tyrimai 2000 m.

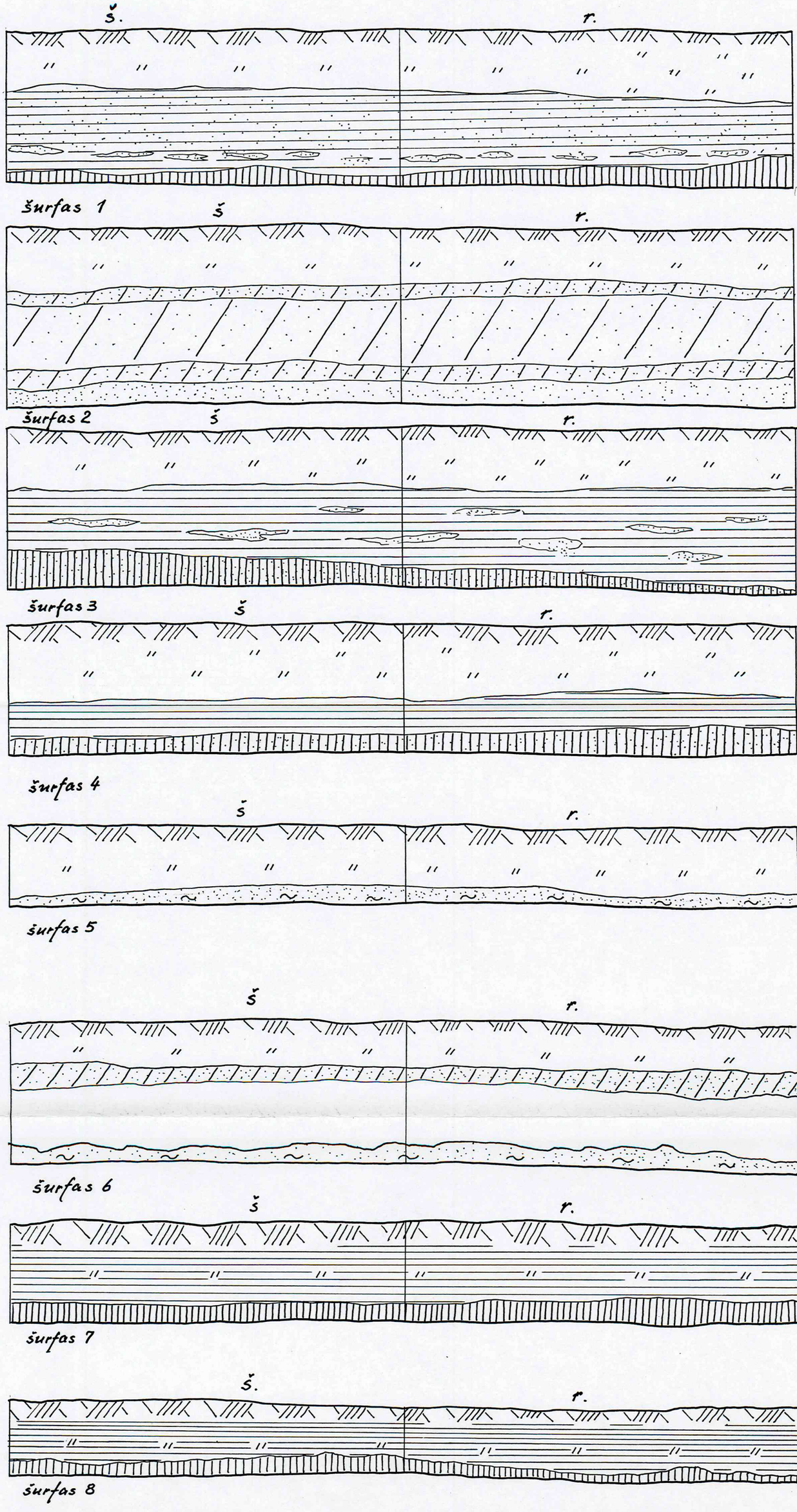

Archeologas

A.Luchtanas

Lapas 2

Lapų 3

Semeniškių apyl. žvalg. tyrimai 2000 m.

16

SUTARTINIAI ŽENKLAI

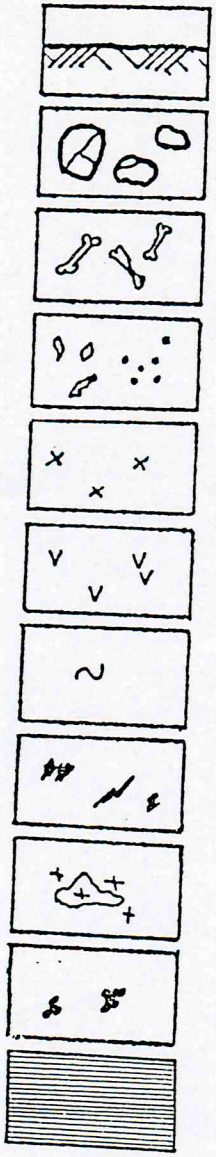

VELĖNA

AKMENYS

KAULAI

DEGINTI KAULAI

TITNAGINIAI RADINIAI

PUODO ŠUKĖS

MOLIS

DEGĖSIAI

MOLIO TINKAS

ŠLAKAS

DURPĖS

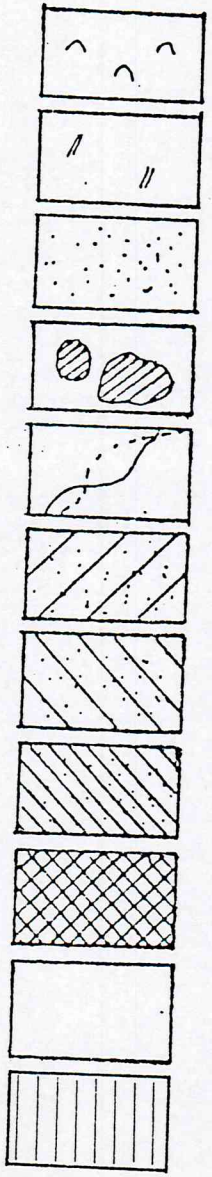

PELENAI

DIRVOŽEMIS

SMĖLIS

STULPAVIETĖS

DUOBIŲ KONTŪRAS

PILKAS SMĖLIS

ŠVIESIAI RUDAS SMĖLINGAS SL.

RUDAS SMĖLINGAS SL.

JUODA ŽEMĖ SU DEGĖS.

JUODA ŽEMĖ

ŠLYNAS

Leidimas galioja iki 2000 11 30

L E I D I M A S

vykdyti archeologijos tyrimus

2000 07 20 Nr.130

Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 23 str. šis leidimas išduotas tyrėjui **A.Luchtanui**

vykdyti Semeniškių kaimo aplinkinės teritorijos, Širvintų raj.,

archeologijos žvalgomuosius tyrimus,

taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų programa: Žvalgomųjų archeologijos tyrinėjimų Kernavėje privačioje valdoje 2000 metais programa, 2000 07 12, Nr.130.

Prašome visas Lietuvos Respublikos valdžios ir valdymo institucijas, savivaldybes, valstybines ir privačias įmones, įstaigas ir organizacijas bei asmenis teikti tyrėjui visokeriopą paramą.

Vyr. valstybinis inspektorius R.Kraujalis

KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS DEPARTAMENTAS
KANCELIARIJA
A.V.

M 1:500

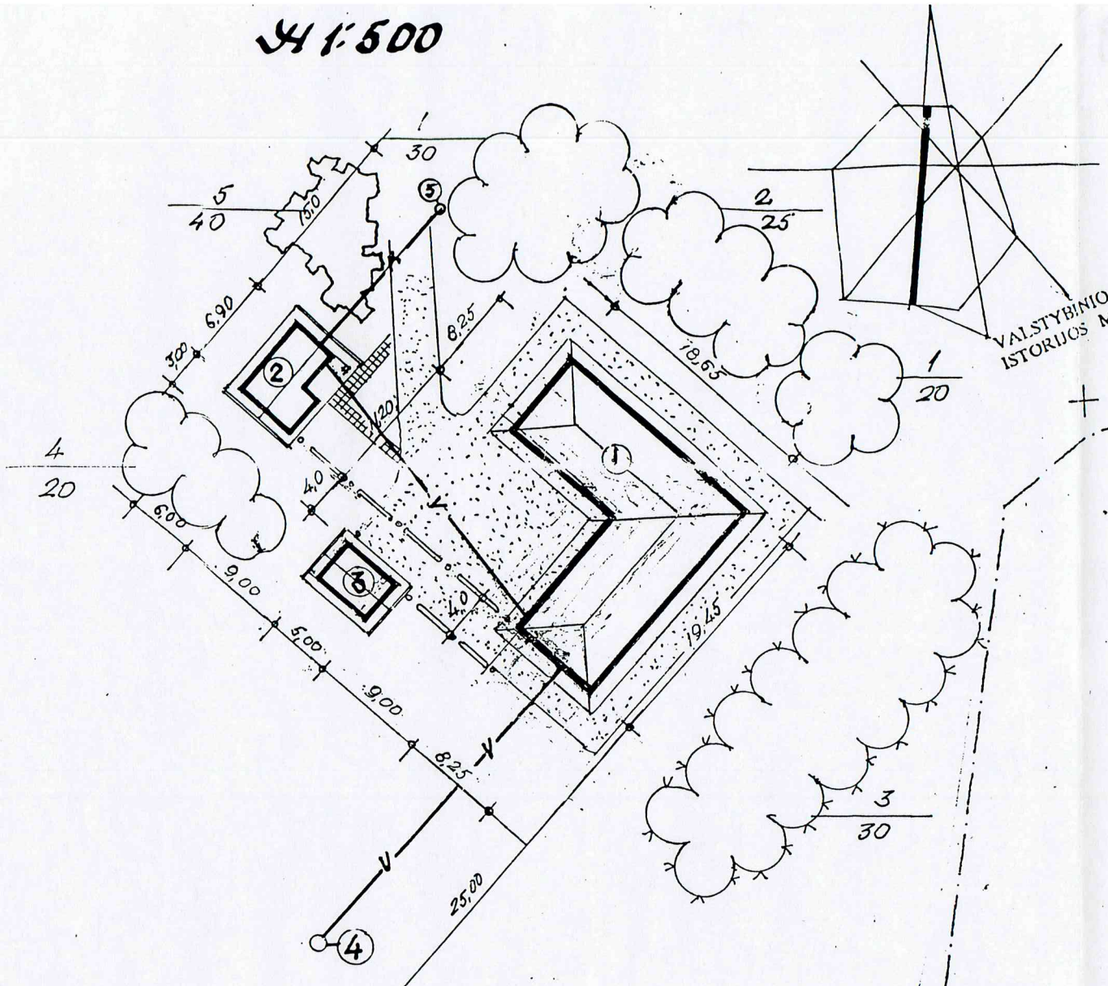

Eksplikacija:

1 - Projektuojama 19 vietų arklidė
2 - Projektuojamos pagalbinės patalpos
3 - Projektuojamas sūrnas
4 - Projektuojamas "arlezinis" grįžimys
5 - Projektuojama 6m³ išsėmimo duobė

Sutartiniai pažymėjimai:

- Projektuojami pastatai
- Projektuojami lapuočiai medžiai
- Projektuojami spygliuočiai medžiai
- Projektuojami krūmai
- 1/21 — Eil. nr. / Medžių skaičius
- —V— Projektuojami vandentiekio tinklai
- —K— Projektuojami kanalizacijos tinklai

M 1:2000

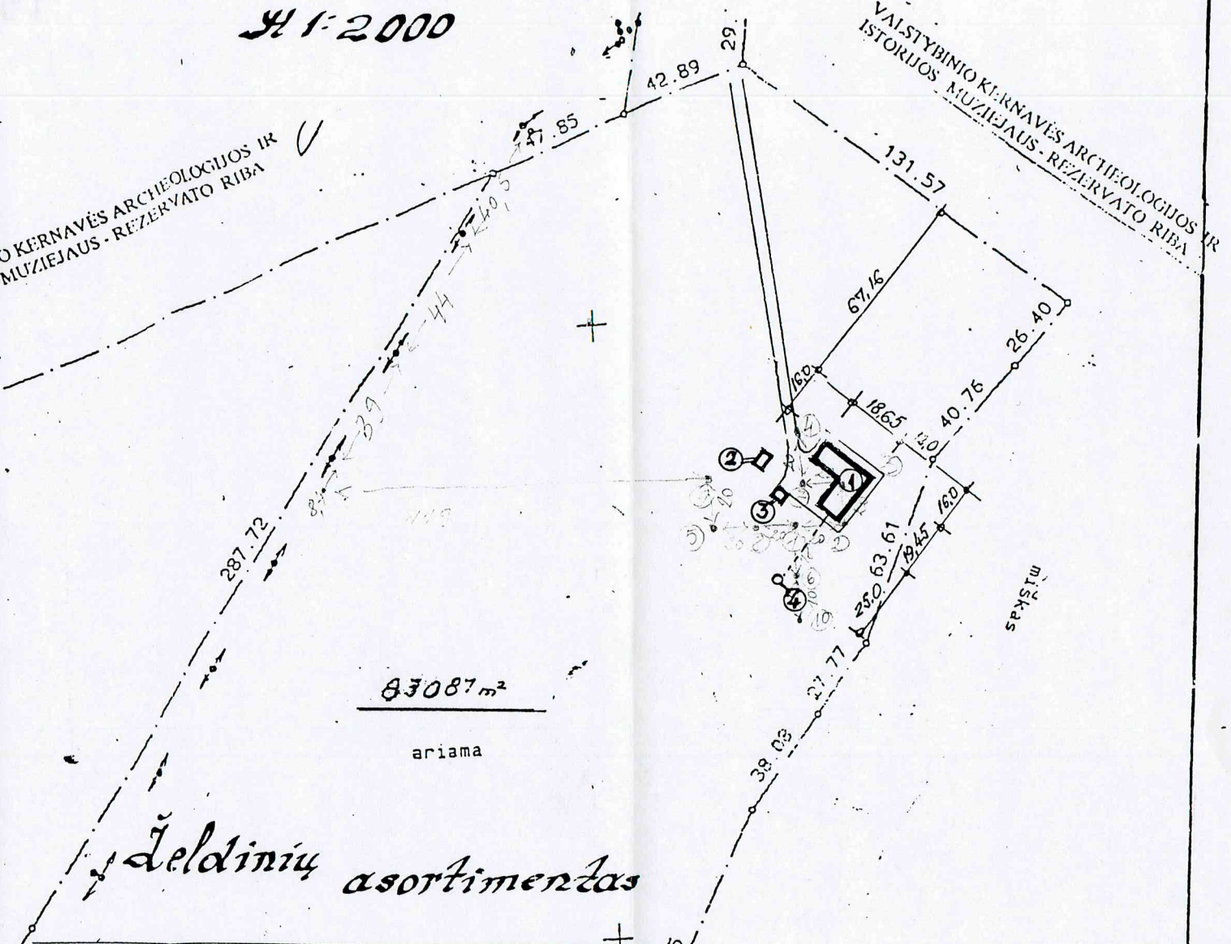

Eil. nr.	Pavadinimas	Kiekis vnt.
1	Liepa mažalapė (TILIA CORDATA HILL)	50
2	Beržas karpotasis (BETULA VERRUCOSA EHRH)	25
3	Eglė paprastoji (PICEA ABIES KARST)	30
4	Vikmedis baltažiedis (ROBINIA PSEUDACACIA)	20
5	Kaulenis žvilgantysis (COTONEASTER LUCIDUS)	40

Derinimai

1. Širvintų priešgaisrinės inspektorius (parašas, pavardė) 86.62
2. Valstybinio Kernavės archeologijos ir istorijos muziejaus - rezervato direktorius (parašas, pavardė) A. Martinėlis 2000 05 09.
3.

priešgaisrinės priežiūros inspektorius 2000 05 09.

muziejaus - rezervato direktorius (parašas,

Miesto riba
Žemaičių rajono ribos
Stanislavo Baltkovskio Semeniškių km. Kernavės sen. [illegible] gyvenamosios
arklidė su pagalbiniais pastatais

Širvintų rajono vyriausioji statinių priežiūros inspektorė [illegible] Subačienė

19

PROJEKTO AUTORIUS P. LEBENKAS